

MASOFAVIY BANK XIZMATLARIDA SUN'YI INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH ISTIQBOLLARI

Ilmiy rahbar: To'xtaboyev Abdurashid Tursunovich i.f.n., professor,

Andijon davlat texnika instituti

"Menejment" kafedrası professori,

Ismonaliyev Muhammadqodir Ravshanbek o'g'li

Andijon davlat texnika instituti

"Bank ishi va audit" yo'nalishi 4-kurs talabasi

Bugungi kunda bank tizimida raqamli transformatsiya jarayonlarining jadallashuvi masofaviy bank xizmatlarini yangi bosqichga olib chiqmoqda. Ayniqsa, sun'iy intellekt texnologiyalarining joriy etilishi bank xizmatlarining tezkorligi, aniqligi va xavfsizligini oshirishda muhim omil sifatida namoyon bo'lmoqda. Jahon amaliyotida tijorat banklari mijozlarga qulay va zamonaviy xizmatlarni taqdim etish maqsadida sun'iy intellekt asosidagi texnologiyalardan keng foydalanmoqda. Mazkur texnologiyalar banklarning operatsion xarajatlarini kamaytirish, inson omili bilan bog'liq xatolarni qisqartirish hamda mijozlarga xizmat ko'rsatish sifatini oshirish imkonini bermoqda.

Hozirgi vaqtda masofaviy bank xizmatlarida eng ko'p qo'llanilayotgan sun'iy intellekt texnologiyalaridan biri chatbot va virtual assistent tizimlari hisoblanadi [1]. Ushbu tizimlar mijozlarning murojaatlariga 24/7 rejimda javob berish, hisob raqami qoldig'ini aniqlash, to'lovlarni amalga oshirish va kredit xizmatlari bo'yicha maslahat berish imkoniyatini yaratadi. Masalan, AQShning JPMorgan Chase banki sun'iy intellekt asosidagi COiN platformasi yordamida minglab hujjatlarni bir necha soniya ichida tahlil qilmoqda. Avvallari bu jarayon uchun yuzlab ishchi soati talab etilgan. Natijada bank operatsion xarajatlarini sezilarli darajada qisqartirishga erishgan. Shuningdek, Xitoyning Bank of China va ICBC kabi yirik banklari mijozlarni biometrik identifikatsiya qilish, yuzni aniqlash texnologiyalari hamda avtomatlashtirilgan kredit skoring tizimlaridan foydalanmoqda. Ushbu texnologiyalar kredit ajratish jarayonini tezlashtirib, inson omili ta'sirini kamaytiradi. Sun'iy intellekt asosidagi kredit baholash tizimlari mijozning daromadi, xarajatlari, to'lov intizomi va moliyaviy xulq-atvorini real vaqt rejimida tahlil qiladi. Natijada kredit risklarini oldindan baholash imkoniyati kengayadi.

Masofaviy bank xizmatlarida firibgarlik holatlarini aniqlash va kiberxavfsizlikni ta'minlashda ham sun'iy intellekt texnologiyalarining ahamiyati ortib bormoqda. Jahon bank amaliyotida AI Fraud Detection tizimlari shubhali tranzaksiyalarni avtomatik ravishda aniqlab, mijoz va bank mablag'larini himoya qiladi. Masalan, Mastercard kompaniyasi sun'iy intellekt asosidagi Decision Intelligence platformasini joriy etgan bo'lib, ushbu tizim tranzaksiyalarni tahlil qilish orqali firibgarlik xavfini sezilarli darajada kamaytirgan. Tadqiqotlarga ko'ra, sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanuvchi

banklarda moliyaviy firibgarlik bilan bog'liq zararlar an'anaviy tizimlarga nisbatan ancha kam kuzatilmoqda.

Rivojlangan davlatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, sun'iy intellekt texnologiyalarining bank tizimiga joriy etilishi mijozlar sonining ortishiga ham xizmat qilmoqda. Chunki masofaviy xizmatlarning qulayligi va tezkorligi foydalanuvchilarning bank tizimiga bo'lgan ishonchini oshiradi [2]. Ayniqsa, mobil banking ilovalari orqali amalga oshirilayotgan xizmatlar soni so'nggi yillarda keskin ko'paygan. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, 2025-yilga kelib dunyo bo'yicha raqamli bank foydalanuvchilari soni 4 milliarddan oshishi prognoz qilinmoqda. Bu esa bank sektorida sun'iy intellektga asoslangan texnologiyalarga bo'lgan talab tobora kuchayib borayotganini anglatadi.

O'zbekistonda ham bank tizimini raqamlashtirish jarayonlari faol amalga oshirilmoqda. So'nggi yillarda tijorat banklari tomonidan mobil ilovalar, internet-banking, QR-to'lovlar va onlayn kreditlash tizimlari joriy qilindi. Jumladan, Hamkorbank, Kapitalbank hamda Ipoteka-bank kabi banklar masofaviy xizmatlarni kengaytirishga alohida e'tibor qaratmoqda. Biroq sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish darajasi hali rivojlangan davlatlar bilan solishtirganda yetarli emas. Ayniqsa, AI asosidagi mijozlarni tahlil qilish, avtomatlashtirilgan maslahat tizimlari va fraud monitoring texnologiyalarini joriy etish bo'yicha qo'shimcha ishlar talab etiladi.

Sun'iy intellekt texnologiyalarining rivojlanish tendensiyalaridan biri generativ AI tizimlarining bank xizmatlariga kirib kelishidir [3]. Hozirgi kunda ko'plab banklar mijozlar bilan individual ishlash imkonini beruvchi aqlli moliyaviy maslahatchilarni ishlab chiqmoqda. Ushbu tizimlar foydalanuvchining xarajatlari va daromadlarini tahlil qilib, unga mos moliyaviy tavsiyalar beradi. Masalan, ortiqcha xarajatlarni kamaytirish, investitsiya imkoniyatlarini tavsiya qilish yoki kredit to'lovlarini rejalashtirish kabi xizmatlar shular jumlasidandir. Bu esa kelajakda bank xizmatlarining yanada shaxsiylashtirilishiga olib keladi. Bundan tashqari, Open Banking va Big Data texnologiyalarining rivojlanishi sun'iy intellekt imkoniyatlarini yanada kengaytirmoqda. Banklar katta hajmdagi ma'lumotlarni qayta ishlash orqali mijozlarning ehtiyojlarini chuqur tahlil qilmoqda. Natijada yangi bank mahsulotlarini ishlab chiqish, marketing strategiyalarini takomillashtirish va mijozlar ehtiyojiga mos xizmatlarni yaratish imkoniyati kengaymoqda. Shu bilan birga, blockchain texnologiyalari bilan integratsiyalashgan AI tizimlari tranzaksiyalar xavfsizligini kuchaytirishda muhim rol o'ynamoqda. Shunga qaramasdan, sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etishda ayrim muammolar ham mavjud. Eng asosiy muammolardan biri kiberxavfsizlik tahdidlari va mijoz ma'lumotlarini himoya qilish masalasidir. Bundan tashqari, AI tizimlarini ishlab chiqish va joriy etish katta moliyaviy xarajatlarni talab qiladi. Malakali IT mutaxassislarining yetishmasligi ham ayrim banklarda raqamli transformatsiya jarayonlarini sekinlashtirmoqda. Shu sababli bank tizimida zamonaviy texnologiyalar bilan ishlay oladigan kadrlarni tayyorlash muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa qilib aytganda, masofaviy bank xizmatlarida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish istiqbollari juda yuqori hisoblanadi. Kelajakda AI texnologiyalari bank xizmatlarini to'liq avtomatlashtirish, mijozlarga individual yondashuvni kuchaytirish va xavfsizlik darajasini yanada oshirish imkonini beradi. Ayniqsa, raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklari raqobatbardoshligini ta'minlashda sun'iy intellekt asosidagi innovatsion texnologiyalar muhim strategik omilga aylanmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Keldiyorovich S. S., Elshod G. MASOFAVIY BANK XIZMATLARI //ILMIY TADQIQOTLAR VA YANGI OLAM. – 2026. – T. 5. – №. 2. – C. 265-270.
2. Doniyor N. et al. O'ZBEKISTONDA MASOFAVIY BANK XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI //Ustozlar uchun. – 2025. – T. 86. – №. 3. – C. 381-386.
3. Anora K., Shavkatbek E. INNOVATIVE ECONOMY AND DIGITAL TRANSFORMATION: NEW OPPORTUNITIES AND CHALLENGES //Лучшие интеллектуальные исследования. – 2025. – T. 37. – №. 4. – C. 175-180.